

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

САЛО ОЛЕГ МИХАЙЛОВИЧ

УДК 343.102:343.132

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНИКОМ ОРГАНУ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ
НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Ірпінь – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі цивільного, господарського і адміністративного права та правоохоронної діяльності Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Татаров Олег Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри кримінального процесу

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Лисенко Володимир Васильович,

Університет державної фіскальної служби України,
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики

кандидат юридичних наук

Мірковець Дмитро Михайлович,

Головне слідче управління Національної поліції України,
заступник начальника відділу управління
розслідування корупційних злочинів

Захист відбудеться «02» серпня 2018 року о 12⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 25.855.03 в Університеті державної фіскальної служби України за адресою: 08205, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Університету державної фіскальної служби України за адресою: 08205, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31

Автореферат розісланий «27» червня 2018 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

І.В. Грицюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Впродовж останніх років на фоні модернізації сфер життя суспільства вдосконалюються і способи вчинення кримінальних правопорушень, у тому числі з використанням новітніх технологій. За таких умов забезпечення ефективної протидії злочинності та захист прав і свобод громадян на пряму залежить від «інструментарію», що використовується правоохоронними органами під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. Враховуючи науково-технічний прогрес, у тому числі вільний необмежений доступ до мережі Інтернет, значна частина осіб володіє знаннями про методи і тактику розслідування кримінальних правопорушень. Як наслідок, результативність виконання завдань кримінального провадження залежить від проведення обмеженого кола слідчих (розшукових) дій, зокрема їх різновиду – негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД).

Основою ефективного проведення НСРД є налагоджена організація діяльності уповноважених суб'єктів, що безпосередньо залежить від керівника органу досудового розслідування, який, користуючись закріпленими повноваженнями, здійснює організацію роботи органу досудового розслідування, його взаємодію з оперативним підрозділом та надає методичну допомогу при проведенні НСРД.

Реалізація повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД пов'язана з прийняттям рішення про їх проведення, а також використанням результатів у кримінальному провадженні, що покладає на нього обов'язок здійснення контролю щодо повноти та результативності їх проведення та налагодження взаємодії з іншими уповноваженими суб'єктами.

Згідно з даними, отриманими в результаті дослідження, 2014 року органами МВС України (Національної поліції України) постановлено 69 972 процесуальних рішень на проведення НСРД (ухвал слідчого судді, постанов прокурора та слідчого), із них 29 364 НСРД, за якими матеріальні носії секретної інформації розсекречено (тобто у 45,8 % результати НСРД використовувалися під час досудового розслідування), а 2017 року постановлено 65 428 процесуальних рішень на проведення НСРД, відповідно 27 647 матеріальних носіїв секретної інформації за результатами проведення НСРД розсекречено (42,6 %). З урахуванням результатів опитування практичних працівників (слідчих, керівників органу досудового розслідування) лише 15,8 % від проведених НСРД враховується судом як докази. Така динаміка свідчить про наявність проблем організації та проведення НСРД, у тому числі при виконанні повноважень керівником органу досудового розслідування.

Проблеми проведення НСРД були предметом досліджень у наукових публікаціях, які здебільшого стосувалися поняття, підстав, строків, суб'єктів, порядок проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні, а також при реалізації повноважень співробітника оперативного підрозділу, слідчого, прокурора, слідчого судді при проведенні НСРД. Водночас малодослідженим залишається питання щодо реалізації повноважень керівником

органу досудового розслідування при прийнятті рішення, організації та проведенні НСРД.

Теоретико-правові основи дослідження становлять праці таких вітчизняних вчених: Л. І. Аркуші, М. В. Багрій, О. А. Білічак, Р. І. Благути, А. В. Ватраль, Г. П. Власової, А. Гагача, І. В. Гловюк, М. Л. Грібова, Л. І. Данченко, О. В. Капліної, А. М. Кислого, О. Б. Комарницька, В. В. Комашко, О. Є. Кравченко, В. В. Лисенка, В. В. Луцика, Д. М. Мірковця, Д. Й. Никифорчука, Д. А. Нескоромного, А. І. Палюха, М. А. Погорецького, В. О. Прядко, Д. Б. Сергєєвої, О. Ю. Татарова, С. Р. Тагієва, О. С. Тарасенка, В. В. Топчія, Є. Д. Скулиша, Л. Д. Удалової, В. І. Фаринника, С. С. Чернявського, М. В. Черноусько, О. Г. Шило, В. В. Шума, О. О. Юхна, В. М. Юрчишина та інших.

Окремі аспекти реалізацій повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні НСРД досліджувалися у дисертаціях А. С. Омеляненка «Реалізація повноважень слідчого щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій» (2015), Ю. В. Колесника «Слідчі та негласні слідчі (розшукові) дії як криміналістичні засоби діяльності слідчого в досудовому розслідуванні» (2016) тощо.

Водночас комплексного дослідження проблем реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні НСРД, його безпосередньої участі в організації та проведенні НСРД, використанні результатів проведення НСРД у доказуванні не здійснювалось. Розробка зазначених проблем досить важлива не тільки для теорії кримінального процесу, а й для практичного їх застосування. Викладене вище свідчить про актуальність теми дисертаційного дослідження, що зумовило її вибір.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується зі Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, затвердженою Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, спрямоване на виконання Плану заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що впливають з її членства в Раді Європи, затвердженого Указом Президента України від 12 січня 2011 р. № 24/2011, та реалізацію Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 1 липня 2014 р., протокол № 3, та включено до планів науково-дослідних робіт навчального закладу.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є вирішення наукового завдання щодо реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні НСРД, а також розробка науково обґрунтованих рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення їх правової регламентації та практики застосування.

Для досягнення цієї мети визначені такі основні *задачі*:

- розкрити стан наукового дослідження та історичні передумови реалізації повноважень керівника органу досудового розслідування під час проведення НСРД;
- проаналізувати зарубіжний досвід реалізації повноважень керівника органу

досудового розслідування при проведенні негласних засобів під час досудового розслідування;

- дослідити правову основу та сутність повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД;

- розглянути співвідношення повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД з повноваженнями керівника органу досудового розслідування при проведенні слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів;

- визначити особливості організації керівником органу досудового розслідування проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному судочинстві;

- розкрити особливості організації керівником органу досудового розслідування взаємодії слідчого, співробітника оперативного підрозділу, спеціаліста при проведенні НСРД;

- сформулювати пропозиції до кримінального процесуального законодавства щодо реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні НСРД.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у процесі реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Предметом дослідження є реалізація повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Методи дослідження обрані з урахування заявленої мети та задач, його об'єкта і предмета. Методологічною основою роботи слугували загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: *діалектичний метод* (як загального методу наукового пізнання, розглянуто всі питання теми в динаміці, виявлено їх взаємозв'язок і взаємообумовленість, розкрито стан наукової розробки та становлення повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД – підрозділ 1.1); *метод системного аналізу*, а також *системно-структурний* та *формально-логічний методи* (дали можливість проаналізувати правове забезпечення діяльності керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД – підрозділ 1.2); *формально-юридичний метод* (дав змогу розкрити поняття та повноваження керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД та використанні їх результатів, обґрунтувати висновки та пропозиції щодо внесення змін і доповнень до законодавства – розділи 1, 2, 3); *метод порівняльного правознавства* (покладено в основу аналізу й зіставлення законодавства України та кримінального процесуального законодавства зарубіжних країн – підрозділ 1.2, розділ 3); *соціологічний метод* (анкетування; використовувався для з'ясування позиції та думки керівників органів досудового розслідування, слідчих, співробітників оперативного підрозділу щодо практичних проблем проведення НСРД – розділи 2, 3); *статистичний метод* (дав змогу узагальнити їх, використовуючи результати вивчення матеріалів кримінальних проваджень – розділ 3).

Емпіричну базу дослідження становлять дані офіційної статистики (звіти та узагальнення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і

кримінальних справ, Європейського суду з прав людини, Генеральної прокуратури України, Національної поліції України), зведені дані анкетування 63 керівників органів досудового розслідування територіальних органів Національної поліції України та Генеральної прокуратури України, 181 слідчого, 142 співробітників оперативних підрозділів (м. Київ, Вінницької, Дніпропетровської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Львівської, Одеської, Тернопільської, Херсонської областей) за період з 2012 до 2017 рр. Використано власний досвід роботи дисертанта у підрозділах органів внутрішніх справ України Львівської, Рівненської, Івано-Франківської областей, а також центрального апарату МВС України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням процесуальної регламентації та реалізації повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Найістотнішими результатами дослідження, що зумовлюють його новизну та визначають внесок автора в розроблення зазначеної проблематики, є такі положення, висновки і пропозиції:

вперше:

– надано авторське визначення реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій як закріплених кримінальними процесуальними нормами прав та обов'язків уповноваженого суб'єкта на здійснення контролю, організації, прийняття рішення та проведення негласних слідчих (розшукових) дій, забезпечення своєчасного та повного їх проведення і використання у доказуванні;

– виокремлено такі види повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій: повноваження, визначені кримінальними процесуальними нормами; організаційно-контрольні повноваження; ініціювання, прийняття рішення, проведення НСРД, користуючись правами слідчого;

– виокремлено напрями повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій: організаційні; контрольні; безпосередні; виконавчі;

– виокремлено особливості організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій керівником органу досудового розслідування за такими напрямками: організація проведення НСРД під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів, які набули суспільного резонансу («резонансні злочини»); організація проведення НСРД під час досудового розслідування латентних злочинів; організація проведення НСРД під час особливого режиму досудового розслідування; організація проведення НСРД під час досудового розслідування злочинів минулих років і встановлення місцезнаходження особи;

– розкрито порядок здійснення організації керівником органу досудового розслідування взаємодії слідчого зі спеціалістом (особою, яка має відповідні навички чи/або вміння); співробітником оперативного підрозділу; слідчим-криміналістом; експертом; конфіденційним співробітником;

удосконалено:

– критерії співвідношення повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій та повноваженнями керівника органу досудового розслідування при проведенні слідчих (розшукових) дій: надання письмової вказівки слідчому при проведенні слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій; здійснення процесуального контролю за проведенням слідчих і негласних слідчих (розшукових) дій;

– правовий механізм реалізації повноважень керівника органу досудового розслідування при організації проведення НСРД: звертатися до прокурора з клопотанням про скасування необґрунтованого рішення слідчого про проведення НСРД; звертатися до слідчого судді з клопотання про проведення НСРД; надавати вказівки оперативним підрозділам для забезпечення проведення НСРД; розглядати скарги на дії (бездіяльність) і рішення слідчого щодо проведення НСРД; з ініціативи слідчого приймати рішення про використання результатів НСРД у кримінальному провадженні; у невідкладних випадках приймати рішення про проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді;

– порядок здійснення керівником органу досудового розслідування організації взаємодії слідчого з іншими уповноваженими суб'єктами, що ґрунтується на таких формах співпраці: контроль за своєчасністю та повнотою виконання оперативним підрозділом доручень слідчого в кримінальному провадженні про проведення негласних слідчих (розшукових) дій; створення умов і організація залучення спеціаліста при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій;

дістало подальшого розвитку:

– наукова періодизація історичного становлення інституту керівника органу досудового розслідування, у т.ч. уповноваженого суб'єкта при проведенні «негласних дій», та виокремлено такі етапи: перший – з 1864 до 1966 рр., другий – з 1966 до 2012 рр., третій – з 2012 р. до теперішнього часу;

– визначення процесуального механізму використання результатів НСРД, одержаних під час залучення осіб до їх проведення на конфіденційній основі, в частині розкриття відомостей про особу, щодо якої застосовуються заходи безпеки та/або які містять відомості з обмеженим доступом;

– аргументація необхідності внесення змін до КПК України в частині звернення з клопотанням про проведення НСРД (ст. 39), доручення проведення НСРД слідчому та/або співробітнику оперативного підрозділу (ст.ст. 39, 41), при особливому режимі досудового розслідування погодження рішення слідчого про проведення НСРД у невідкладних випадках (ст. 250), прийняття рішення про проведення контролю за вчиненням злочину (ст. 271), виконання повноваження прокурора в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції (ст. 615).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та викладені в роботі положення, висновки впроваджені та використовуються у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого дослідження питань цієї теми (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права від 21 вересня 2017 р.);

– *законотворчій діяльності* – при внесенні змін і доповнень до кримінального процесуального законодавства України (довідка Інституту законодавства Верховної Ради України від 9 жовтня 2017 р.);

– *освітньому процесі* – при проведенні різних видів навчальних занять зі здобувачами вищої освіти Національної академії внутрішніх справ: «Негласні слідчі (розшукові) дії», «Особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій», «Організація і тактика проведення негласних слідчих (розшукових) дій» (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 7 грудня 2017 р.);

– *практичній діяльності* – як рекомендації під час досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчими підрозділами (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 10 липня 2017 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювалися на кафедрі цивільного, господарського і адміністративного права та правоохоронної діяльності Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Результати дослідження були оприлюднені на 11 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Центральний регіон» (Кіровоград, 21 жовтня 2011 р.); «Духовність українства ХХІ століття» (Кіровоград, 20 квітня 2012 р.); «Правові реформи в Україні: проблеми та перспективи» (Київ, 16 жовтня 2013 р.); «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (Харків, 22 листопада 2013 р.); «Проблемні питання стану дотримання захисту прав людини в Україні» (Київ, 5 грудня 2013 р.); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (Кременчук, 6–7 грудня 2013 р.); «Протидія екстремізму» (Полтава, 12–13 грудня 2013 р.); «Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених» (Харків, 16 травня 2013 р.); «Взаємодія з європейськими державами при проведенні зовнішніх контрольованих поставок» (Київ, 27 березня 2014 р.); «Правові засоби захисту прав людини в контексті трансформації українського суспільства» (Київ, 10–12 грудня 2015 р.); «Розвиток наукових досліджень у ХХІ столітті» (Київ, 27 травня 2016 р.).

Публікації. Основні наукові результати дисертації викладені у 18 наукових публікаціях, серед яких 7 статей, опублікованих в юридичних фахових виданнях України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України, одна – в іноземному фаховому виданні та 11 тез доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 241 сторінку, із них основного тексту – 176 сторінок, список використаних джерел – 40 сторінок (337 найменувань) та п'ять додатків на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено ступінь наукової розробки проблеми, зв'язок роботи з науковими програмами, мету, завдання, об'єкт

і предмет дослідження, його методологічну, теоретичну та емпіричну основу, вказано на зв'язок роботи з державними програмами, сформульовано основні теоретичні положення, що характеризують наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів, наведено дані про їхню апробацію та публікації.

Розділ 1 «Теоретичні основи реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Стан наукового дослідження та історичні передумови реалізації повноваження керівника органу досудового розслідування під час проведення негласних (слідчих) розшукових дій» на підставі проведеного аналізу наукових праць встановлено, що поряд з активізацією наукового інтересу до інституту НСРД після прийняття КПК України питання реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні НСРД (організація проведення, взаємодії слідчого зі співробітником оперативного підрозділу, спеціалістом тощо) залишається недостатньо дослідженим. В окремих працях епізодично розкрито досліджуванні питання (Є. М. Блажівський, І. М. Козьяков, В. А. Колесник та ін. (2014), Д. Й. Никифорчук, К. М. Ольшевський, О. С. Тарасенко та ін. (2015), О. В. Бишевець, Н. І. Клименко, Ю. В. Колесник, В. В. Комашко, С. Р. Тагієв та ін. (2016), М. В. Багрій, В. В. Луцик, О. О. Кіпер, О. М. Цільмак та ін. (2017).

Проаналізовано наукові праці, в яких розкриваються напрями діяльності правоохоронного органу при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, а саме під час: підготовки слідчим клопотання про проведення НСРД (О. Б. Комарницька, В. І. Максимов, Д. С. Слінько, М. В. Корнієнко, В. М. Тертишник, С. С. Терещук); погодження клопотання слідчого процесуальним керівником про проведення НСРД (О. Є. Кравченко, В. А. Гагач); прийняття рішення слідчим суддею про проведення НСРД (Н. О. Гольдберг, С. М. Бортник, О. І. Полюхович, М. В. Стацак, С. Р. Тагієв, В. В. Шендрік); взаємодії слідчого зі співробітником оперативного підрозділу, у т.ч. надання та виконання доручення слідчого на проведення НСРД (В. Д. Берназ, Б. І. Бараненко, О. В. Бочковий, К. А. Гусєва, А. М. Копилов, О. О. Проценко, О. М. Цільмак, В. В. Шум, О. А. Білічак, І. В. Глущенко, Л. І. Данченко, Д. А. Нескоромний, Р. В. Суворова, С. С. Тарадойна, Р. В. Дуброва, В. В. Комашко, Н. Я. Маньковський, В. В. Вінцук, О. Ю. Цебиног); використання заздалегідь ідентифікований (помічених) або несправжніх (імітаційних) засобів під час проведення НСРД (А. В. Ватраль, С. Р. Тагієв, М. В. Багрій, В. В. Луцик); використання результатів НСРД у доказуванні (М. А. Погорецький, В. І. Максимов, Н. С. Моргун, Д. Б. Сергєєва, Д. С. Слінько, В. Ю. Калугін, В. В. Нечай, О. І. Полюхович, М. В. Багрій, В. В. Луцик, О. С. Тарасенко). Аналіз зазначених вище наукових праць дає підстави стверджувати про відсутність ґрунтовного дослідження особливостей реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні НСРД, організації їх проведення, а також залучення спеціаліста до їх проведення.

Досліджено етапи становлення інституту керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД: перший характеризується унормуванням

кримінальної процесуальної діяльності, виділенням такого органу, як підрозділ попереднього слідства, який наділявся повноваженнями щодо проведення «приховано» огляду, виїмки поштової або телеграфної кореспонденції; закріплення в процесуальному законі такого суб'єкта, як слідчий органу попереднього слідства та надання йому права здійснювати приховано слідчу дію – виїмка поштово-телеграфної кореспонденції на підставі рішення прокурора; закріплення права слідчого самостійно або за його дорученням органом дізнання (оперативним підрозділом) проводити арешт кореспонденції, її виїмку в поштово-телеграфних установах; другий – регламентації в процесуальному законодавстві нового суб'єкта – начальника слідчого відділу, який був уповноважений надавати вказівки слідчому та доручати проведення огляду і виїмки кореспонденції, зняття інформації з каналів зв'язку або ініціювати, проводити ці процесуальні дії, користуючись правами слідчого; надати вказівку оперативному підрозділу щодо здійснення заходів з метою забезпечення проведення слідчих дій тощо; третій (сучасний) – розробка та прийняття КПК України, закріплення інституту НСРД, наділення керівника органу досудового розслідування правом надавати письмові вказівки слідчому щодо проведення НСРД, а під час виконання повноважень слідчого приймати рішення про їх проведення, проводити, доручати проведення, залучати інших осіб до їх проведення тощо.

У підрозділі 1.2 «Зарубіжний досвід регламентації повноважень керівника органу досудового розслідування при застосуванні негласних засобів здійснення досудового розслідування» досліджено особливості кримінального процесуального законодавства зарубіжних країн щодо використання негласних засобів отримання доказів під час розслідування кримінальних правопорушень.

З'ясовано, що в країнах Латинської Америки (Аргентинська Республіка, Бразилія) та Європейського Союзу (Італія, Португальська Республіка, Федеративна Республіка Німеччина) присутня виключна керівна роль керівника органу при здійсненні розслідування, у т.ч. під час використання негласних засобів у розслідуванні.

На основі аналізу досвіду застосування негласних засобів у досудовому розслідуванні в пострадянських країнах доведено доцільність закріплення таких повноважень керівника органу досудового розслідування, як прийняття рішення про припинення проведення НСРД з ініціативи слідчого (у випадках, коли відпала необхідність або/та відсутня можливість їх проводити); звертатися з клопотанням до прокурора про скасування незаконного чи необґрунтованого рішення слідчого про проведення НСРД; прийняття рішення щодо забезпечення вжиття заходів безпеки до потерпілого, свідка та інших осіб, які беруть участь у кримінальному процесі; ознайомлюватися з оперативно-розшуковими матеріалами, які належать до розслідуваного провадження; вимагати від оперативних підрозділів сприяння в провадженні процесуальних дій, у т.ч. НСРД; приймати рішення про проведення НСРД (спостереження за річчю чи місцем) і проводити їх; вказівки керівника органу обов'язкові для виконання та можуть бути оскаржені у керівника вищого рівня.

Встановлено, що аналогами негласних слідчих (розшукових) дій, закріплених КПК України, в зарубіжних країнах є негласні слідчі дії (Республіка Казахстан),

спеціальні слідчі дії (Киргизька Республіка), спеціальні розшукові заходи (Республіка Молдова), результати яких використовуються у доказуванні на тих же підставах, що й за законодавством України. З'ясовано, що кримінально-процесуальним законодавством вказаних країн передбачено такі повноваження керівника органу розслідування: звертатися до прокурора з клопотанням про скасування необґрунтованого процесуального рішення слідчого щодо використання негласних засобів; звертатися до слідчого судді з клопотання про проведення процесуальних дій; приймати рішення про використання у доказуванні результатів, одержаних при проведенні негласних засобів у розслідуванні тощо.

Розділ 2 «Зміст повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Правова основа та сутність повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій» на основі аналізу нормативно-правових актів, наукових поглядів надано авторське визначення реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Керівник органу досудового розслідування реалізує повноваження, закріплені кримінальними процесуальними нормами: права та обов'язки як суб'єкт, уповноважений на здійснення контролю, організації, прийняття рішення та проведення негласних слідчих (розшукових) дій, забезпечення своєчасного і повного їх проведення та використання у доказуванні.

На основі аналізу положень ст.ст. 39–41, 246–275 КПК України, наукових публікацій та правозастосовної практики повноваження керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД поділено на види: 1) окремі повноваження при прийнятті рішення та проведенні НСРД: надання слідчому письмових вказівок на проведення НСРД; звернення з клопотанням про продовження строку проведення НСРД, якщо вони проводяться за його або рішенням слідчого; погодження постанови слідчого про виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; прийняття рішення про використання заздалегідь ідентифікованих (помічених) або несправжніх (імітаційних) засобів; прийняття рішення про надання доступу до результатів проведення НСРД, які містять відомості, що становлять державну таємницю; 2) організаційно-контрольні повноваження при проведенні НСРД: ознайомлюватися з матеріалами, отриманими при проведенні НСРД, за результатами яких надавати вказівки про проведення додаткових процесуальних дій; ініціювати перед прокурором вищого рівня розгляд відмови прокурора про проведення НСРД; забезпечувати в межах компетенції координацію діяльності слідчого управління з підрозділами оперативно-технічних заходів та оперативної служби при проведенні НСРД оперативними підрозділами та міжрегіональними територіальними органами поліції; забезпечувати своєчасне і повне виконання ухвал слідчого судді, суду про проведення НСРД з метою встановлення обставин, які мають істотне значення для кримінального провадження у строки, зазначені в ухвалі; 3) ініціювання, прийняття рішення та проведення НСРД, користуючись правами слідчого: приймати рішення про проведення окремих НСРД; ініціювати проведення НСРД шляхом звернення з відповідним клопотанням до

слідчого судді та погодження його у процесуального керівника; проводити НСРД, крім зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; приймати рішення про проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді; доручати проведення НСРД відповідним оперативним підрозділам; залучити до проведення НСРД інших осіб; використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучити цих осіб до проведення НСРД; повідомляти прокурора про виявлення під час проведення НСРД ознак кримінального правопорушення, яке не розслідується у цьому кримінальному провадженні; за результатами проведення НСРД складати протокол; вивчати інформацію працівника оперативного підрозділу щодо пропозиції необхідності проведення конкретних НСРД; припинити проведення НСРД, якщо прокурор заборонив або припинив її подальше проведення; за дорученням прокурора повідомити осіб про проведення щодо них НСРД, забезпечити збереження інформації, отриманої внаслідок втручання у приватне спілкування, або певний її фрагмент.

У підрозділі 2.2 «Співвідношення повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій з повноваженнями керівника органу досудового розслідування при проведенні слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів» розглянуто повноваження керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій у співвідношенні з повноваженнями керівника органу досудового розслідування при проведенні слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів.

Керівник органу досудового розслідування при проведенні слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій уповноважений: надавати письмову вказівку слідчому провести слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії (у т.ч. спрямовані на встановлення місцезнаходження особи після зупинення досудового розслідування); здійснювати відомчий контроль за проведенням слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій, а саме: 1) заслуховування слідчого або керівника слідчо-оперативної групи (далі – СОГ) про здобуті результати при проведенні слідчих (розшукових) дій, 2) дотримання прав особи та законності при проведенні слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій (встановлення наявності достатніх підстав їх проведення – НСРД проводяться, коли іншим способом отримати відомості неможливо; перевірка факту дотримання конституційних прав особи при їх проведенні, за необхідності вжиття заходів щодо усунення таких порушень.

Встановлено, що керівник органу досудового розслідування має такі повноваження при проведенні ОРЗ: організаційні – при одержанні матеріалів від оперативного підрозділу та їх вивченні до відкриття кримінального провадження (відповідно до Інструкції МВС України № 575); контрольні – у процесі надання рекомендацій проведення ОРЗ з метою ефективності проведення НСРД.

Розділ 3 «Повноваження керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Організація керівником органу досудового розслідування проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у

кримінальному провадженні» досліджено повноваження керівника органу досудового розслідування при організації проведення НСРД.

Зазначено, що керівник органу досудового розслідування уповноважений здійснювати організацію досудового розслідування та контроль за своєчасністю, повнотою проведення процесуальних дій у кримінальному провадженні. Дієвим механізмом організації проведення НСРД є надання вказівок слідчому (СОГ).

У процесі дослідження організації проведення НСРД під час розслідування «резонансних злочинів» автором розкрито особливості планування керівником органу досудового розслідування організації проведення НСРД, зокрема: надання письмової вказівки прийняти рішення та провести НСРД, складання та затвердження плану проведення першочергових процесуальних дій, у т.ч. під час проведення нарад із заслуховування слідчого (СОГ), прийняття рішення та проведення НСРД при здійсненні розслідування, користуючись правами слідчого.

Організація проведення НСРД у процесі досудового розслідування латентних злочинів заснована на виявленні та здобутті відомостей, що містяться в документах, речах, інформаційних системах. Доведено доцільність здобуття відомостей з електронних інформаційних систем за погодженням такого рішення з керівником органу досудового розслідування, який встановлює ступінь втручання в приватне спілкування й, відповідно, на підставі процесуального рішення якого проводиться дана процесуальна дія.

Організація проведення НСРД під час особливого режиму досудового розслідування передбачає спеціальний порядок прийняття рішення про проведення НСРД. На основі аналізу нормативно-правових актів і правозастосовної практики обґрунтовано доцільність закріпити виконання керівником органу досудового розслідування повноважень прокурора в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції.

Організація проведення НСРД у кримінальних провадженнях про злочини минулих років та встановлення місцезнаходження особи вимагає від керівника органу досудового розслідування постановки конкретних типових завдань: виявлення та закріплення доказів щодо причетності конкретної особи до вчинення злочину (такої думки 86,4 % опитаних керівників органу досудового розслідування); встановлення свідків, очевидців вчиненого злочину (84,5 %); виявлення предметів, речей, що можуть бути використанні під час розслідування (82,3 %); встановлення місцезнаходження осіб, причетних до вчинення злочину (94,8 %).

У підрозділі 3.2 «*Особливості організації керівником органу досудового розслідування взаємодії слідчого, співробітника оперативного підрозділу, спеціаліста при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій*» досліджено, що організація керівником органу досудового розслідування взаємодії слідчого з іншими суб'єктами ґрунтується на таких формах: контроль за своєчасністю та повнотою виконання доручень слідчого до оперативного підрозділу у кримінальному провадженні під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій; створення умов і організації залучення спеціаліста при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Ефективна співпраця та повнота проведення НСРД досягається під час

спільної роботи слідчого і співробітника оперативного підрозділу щодо їх проведення, коли ці уповноважені особи, діючи в складі СОГ з розслідування кримінального провадження, здійснюють злагоджені процесуальні дії під контролем керівника органу досудового розслідування. При цьому усувається бар'єр між керівником групи (слідчим) та виконавцем (співробітником оперативного підрозділу).

Визначено, що керівник органу досудового розслідування, організовуючи взаємодію слідчого та спеціаліста, залежно від виду НСРД, повинен враховувати вимоги до спеціаліста, який залучається до проведення НСРД: наявність спеціальної освіти (такої думки 24,5 % опитаних керівників органу досудового розслідування, 27,6 % – слідчих, 26,1 % – співробітників оперативних підрозділів); наявність вмінь, що підтверджено відповідним сертифікатом, ліцензією тощо (відповідно, 31,2 %, 36,3 %, 21,5 %); наявність навичок (відповідно, 87,1 %, 89,4 %, 82,6 %); наявність допуску до державної таємниці.

Під час залучення спеціаліста до проведення НСРД можна залучати таку категорію суб'єктів: особу, яка залучається до проведення НСРД при наявності в неї відповідних навичок чи/або вмінь (навички у сфері інформаційних технологій, надзвичайного використання); співробітника оперативного підрозділу, який залучається до проведення НСРД; слідчих-криміналістів, які уповноважені на застосування техніко-криміналістичних засобів; експерта як особу, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право, згідно до положень Закону України «Про судову експертизу», проводити відповідні експертизи (дослідження); осіб, які на конфіденційній основі співпрацюють зі слідчим.

ВИСНОВКИ

У висновках сформульовано найбільш суттєві положення, отримані у результаті дисертаційного дослідження, наведено нове вирішення наукового завдання щодо реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні НСРД, а також науково обґрунтовані рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення правової регламентації і практики їх застосування:

1. В Україні окремі питання повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій розкрито А. С. Омелянцем (2015) та В. А. Колесником (2016). На сьогодні питання реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування (визначення повноважень, організації проведення, взаємодії слідчого, співробітника оперативного підрозділу, спеціаліста) системно не досліджено. Наукові праці, в яких розглядаються окремі питання участі керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, досліджено з урахуванням етапів проведення НСРД. У процесі дослідження історичних передумов становлення інституту керівника органу досудового розслідування, у т.ч. уповноваженого суб'єкта при проведенні «негласних дій», виділено такі етапи: *перший* – з 1864 до 1966 рр. (дія на території сучасної України Статуту кримінального судочинства 1864 р., КПК Української РСР 1922 та 1927 років, КПК України 1960 року та інших

нормативних актів); *другий* – з 1966 до 2012 рр. (дія на території України КПК України 1960 р. у редакції від 18 січня 1966 р. та інших нормативних актів); *третій* – з 2012 р. до теперішнього часу (сучасний, передбачає дію КПК України, яким встановлено повноваження керівника органу досудового розслідування).

2. На основі дослідження зарубіжного досвіду (країн Латинської та Північної Америки, Європейського Союзу, країн Прибалтики та пострадянських країн) визначено, що законодавством цих країн закріплено такі повноваження керівника (начальника) органу розслідування: керівні повноваження при організації попереднього розслідування та забезпечення законності й своєчасності такого розслідування (Аргентина, Австрія, Бразилія, Португалія, Сполучені Штати Америки, Федеративна Республіка Німеччина, Франція); організаційні та контрольні повноваження щодо використання негласних засобів оперативними та слідчими підрозділами у процесі розслідування (Азербайджанська Республіка, Республіка Білорусь, Російська Федерація, Республіка Таджикистан); повноваження ініціювати, приймати рішення та використовувати відповідні результати проведення негласних дій (Киргизька Республіка, Республіка Казахстан, Республіка Молдова).

3. Правова основа повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД є дворівневою: перший рівень – положення нормативних актів, що закріплюють права та обов'язки керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД; другий рівень – положення, що опосередковано регламентують діяльність керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД.

Сутність повноважень керівника органу досудового розслідування полягає в реалізації прав і обов'язків, визначених кримінальним процесуальним законодавством (надання вказівок, звернення з клопотанням про продовження, прийняття рішення про використання засобів); здійсненні організаційно-контрольної діяльності при проведенні НСРД (відсторонення слідчого, вивчення результатів, ініціювання перед прокурором вищого рівня доцільності їх проведення, координація діяльності слідчого, забезпечення своєчасного й повного виконання ухвал слідчого судді); ініціюванні, прийнятті рішення, проведенні НСРД під час здійснення ним досудового розслідування кримінального провадження.

Повноваження керівника органу досудового розслідування при проведенні НСРД можна виокремити за такими напрямками: організаційні – надання вказівок щодо проведення НСРД слідчому налагоджувати взаємодію з іншими суб'єктами з метою ефективності їх проведення; контрольні – забезпечення своєчасного та повного проведення НСРД, дотримання прав особи при їх проведенні; безпосередні – прийняття рішення про застосування засобів при проведенні НСРД, погодження прийняття рішення про виконання спецзавдання тощо; виконавчі – при виконанні повноважень слідчого приймати рішення, проводити НСРД, використовувати їх результати тощо.

4. Повноваження керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій співвідносяться з повноваженнями керівника органу досудового розслідування при проведенні слідчих (розшукових) дій за такими критеріями: 1) суб'єктом прийняття рішення про проведення даних

процесуальних дій – слідчим, прокурором, слідчим суддею (при проведенні слідчих (розшукових) дій – слідчим суддею місцевого суду; при проведенні НСРД – слідчим суддею апеляційного суду); 2) суб'єктом проведення – слідчим або за його дорученням співробітником оперативного підрозділу, за винятком проведення обшуку, який здійснюється слідчим або прокурором, та зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, проведення якої покладається на уповноважені підрозділи органів Національної поліції та органів безпеки; 3) процесуальною самостійністю при цих процесуальних діях, зокрема залучення при проведенні слідчих (розшукових) дій понятих, законного представника, педагога або психолога, лікаря, адвоката, захисника, а при проведенні НСРД ці особи не залучаються, крім обов'язкової участі представника установи зв'язку при огляді й виїмці кореспонденції; 4) недопустимістю розголошення відомостей досудового розслідування, за винятком рішення слідчого чи прокурора та випадків, передбачених КПК України; 5) обов'язком припинення проведення процесуальної дії, якщо прокурор прийняв рішення про заборону проведення або припинення подальшого проведення НСРД, яке може бути оскаржене через керівника органу досудового розслідування, а на слідчі (розшукові) дії таке положення не поширюється; 6) фіксацією результатів таких процесуальних дій: слідчі (розшукові) дії оформляються протоколом (в окремих випадках за участі понятих, захисника, лікаря тощо) або за допомогою аудіо-, відеофіксації; НСРД обов'язково оформляються протоколом, який направляється прокурору, за необхідності цей протокол може містити відомості щодо осіб, які проводили або брали участь у проведенні НСРД із забезпеченням конфіденційності.

5. Розкрито особливості організації керівником органу досудового розслідування проведення НСРД за такими напрямками розслідування: проведення НСРД під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів, які набули суспільного резонансу («резонансні злочини»); проведення НСРД під час досудового розслідування латентних злочинів; проведення НСРД під час особливого режиму досудового розслідування; проведення НСРД під час досудового розслідування злочинів минулих років і встановлення місцезнаходження особи.

Керівник органу досудового розслідування при організації проведення НСРД організовує роботу слідчого під час прийняття рішення, проведення НСРД; сприяє налагодженню взаємодії слідчого з іншими уповноваженими суб'єктами щодо даного напрямку діяльності.

6. Організація керівником органу досудового розслідування взаємодії слідчого та співробітника оперативного підрозділу ґрунтується на положеннях: надання вказівки керівником органу досудового розслідування слідчому про прийняття рішення про проведення НСРД та залучення до їх проведення уповноваженого оперативного підрозділу; інформування слідчого про обставини кримінального правопорушення з метою подальшої фіксації протиправних дій за допомогою НСРД; взаємодії слідчого та співробітника оперативного підрозділу в складі СОГ («спрощена» процедура взаємодії, за якої уповноважений оперативний працівник інформує слідчого про необхідність прийняття рішення про проведення НСРД, а слідчий після прийнятого рішення проводить НСРД за участі співробітника

оперативного підрозділу, або доручає йому це зробити).

Під час залучення спеціаліста при проведенні НСРД керівник органу досудового розслідування уповноважений: надати вказівку залучити особу до проведення окремої НСРД; при прийнятті рішення про використання засобів під час проведення НСРД вказати суб'єктів (спеціалістів), залучених до виготовлення заздалегідь ідентифікованих (помічених) або несправжніх (імітаційних) засобів; користуючись правами слідчого, приймати рішення про залучення спеціаліста до проведення НСРД або надання доручення оперативному підрозділу залучити цих осіб.

7. Обґрунтовано внесення змін і доповнень до КПК України, а саме:

– ч. 2 ст. 39 доповнити: «б¹) доручати слідчому проведення негласних слідчих (розшукових) дій чи брати участь у них, а в необхідних випадках – особисто проводити негласні слідчі (розшукові) дії в порядку, визначеному цим Кодексом; б²) давати вказівки щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам або вимагати від оперативних підрозділів сприяння в провадженні процесуальних дій; б³) звертатися з клопотанням до прокурора про скасування незаконного чи необґрунтованого рішення слідчого про проведення негласних слідчих (розшукових) дій»;

– ч. 4 ст. 40 викласти в такій редакції: «Слідчий зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, керівника органу досудового розслідування, які надані у письмовій формі...»;

– ч. 1 ст. 250 доповнити абз.: «У невідкладних випадках з метою безпосереднього переслідування особи, яка вчинила тяжкий чи особливо тяжкий злочин, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді на підставі постанови керівника органу досудового розслідування. У такому випадку керівник органу досудового розслідування зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді, але не пізніше 24 годин з моменту винесення постанови, погодивши таке клопотання у прокурора»;

– ч. 2 ст. 272 викласти у такій редакції: «2. Виконання спеціального завдання здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови керівника органу досудового розслідування, якщо ним здійснюється досудове розслідування, або постанови прокурора із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу»;

– ст. 615 доповнити: «Повноваження прокурора в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції виконує керівник органу досудового розслідування».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Сало О. М. Деякі особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. Х., 2013. № 3 (62). С. 123–129.

2. Сало О. М. Правова регламентація проведення негласних слідчих

(розшукових) дій // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2013. Вип. 4. С. 436–446. (Серія юридична).

3. Сало О. М. Організація взаємодії слідчого та оперативного підрозділу при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій // Південноукраїнський часопис Одеського Державного університету внутрішніх справ. Одеса, 2013. С. 67–72.

4. Сало О. М. Використання матеріалів отриманих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2013. № 3 (31) (спец. вип.). С. 319–324.

5. Сало О. М. Проблемные вопросы проведения негласных следственных (розыскных) действий в отношении организованных групп и преступных организаций // Право и политика: научно-аналитический журнал. – Бишкек, Кыргызская Республика, 2014. № 1. С. 265–268.

6. Сало О. М. Організація керівником органу досудового розслідування проведення негласних слідчих (розшукових) дій // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2016. № 2 (37). С. 261–265.

7. Сало О. М. Співвідношення повноважень керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій з повноваженнями при проведенні слідчих (розшукових) дій // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 2, т. 4. С. 206–209. (Серія «Юридичні науки»).

8. Сало О. М. Становлення негласних слідчих (розшукових) дій в українському законодавстві // Центральний регіон : матеріали науково-практичної конференції (Кіровоград, 21 жовтня 2011 р.) / гол. ред. О. М. Барно. Кіровоград : КІРЛ ВМУРЛ «Україна», 2011. С. 156–157.

9. Сало О. М. Окремі аспекти провадження негласних слідчих (розшукових) дій // Духовність українства ХХІ століття : матеріали ХІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (Кіровоград, 20 квітня 2012 р.) / гол. ред. В. П. Петков. Кіровоград : КІРЛ ВМУРЛ «Україна», 2012. С. 96–97.

10. Сало О. М. Проблеми застосування негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів // Правові реформи в Україні: проблеми та перспективи : збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (Київ, 16 жовтня 2013 р.). К. : НАВС, 2013. Ч. 1. С. 162.

11. Сало О. М. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми оперативності проведення // Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 22 листопада 2013 р.). Х. : ХНУВС, 2013. С. 293–294.

12. Сало О. М. Конституційні гарантії дотримання прав особи під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій // Проблемні питання стану дотримання захисту прав людини в Україні : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 5 грудня 2013 року) : у 2-х ч. К. : НАВС, 2013. Ч. 1. С. 177–179.

13. Сало О. М. Деякі аспекти історичного становлення негласних слідчих (розшукових) дій // Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (за міжнародної участі)

(Кременчук, 6–7 грудня 2013 р.). Кременчук : НАА України, КНУ ім. М. Остроградського. С. 223–226.

14. Сало О. М. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій до постановлення ухвали слідчого судді // Протидія екстремізму : матеріали круглого столу (Полтава, 12–13 грудня 2013 р.). К. : МВС України, УМВС України в Полтавській обл., НАВС, 2013. С. 93–94.

15. Сало О. М. Співвідношення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених : матеріали науково-практичної конференції (Харків, 16 травня 2013 р.). Харків : ХНУВС, 2014. С. 109–112.

16. Сало О. М. Особливості взаємодії правоохоронних органів України та зарубіжних країн в процесі проведення контрольованої поставки // Взаємодія з європейськими державами при проведенні зовнішніх контрольованих поставок : збірник матеріалів круглого столу (Київ, 27 березня 2014 р.). Київ : НАВС, 2013. С. 54–57.

17. Сало О. М. Поняття кримінально-процесуальної функції керівника органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій // Правові засоби захисту прав людини в контексті трансформації українського суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 10–12 грудня 2015 р.). К. : Громадська організація «Фундація науковців та освітян» (ESF), 2015. С. 90–95.

18. Сало О. М. Повноваження керівника органу досудового розслідування при залученні спеціаліста під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій // Розвиток наукових досліджень у XXI столітті: сучасні реалії та перспективи майбутнього : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 травня 2016 р.). К. : Громадська організація «Фундація науковців та освітян» (ESF), 2016. С. 109–110.

АНОТАЦІЯ

Сало О. М. Реалізація повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2018.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. Окреслено стан наукового дослідження та історичні передумови реалізації повноважень керівника органу досудового розслідування під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Охарактеризовано види повноважень керівника органу досудового розслідування та їх систематизацію при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій, слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів. Розкрито особливості

організації керівником органу досудового розслідування проведення негласних слідчих (розшукових) дій і налагодження взаємодії слідчого, співробітника оперативного підрозділу, спеціаліста під час їх проведення.

Розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо удосконалення реалізації повноважень керівником органу досудового розслідування при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій.

Ключові слова: керівник органу досудового розслідування, реалізація повноважень, слідчий, організація проведення негласної слідчої (розшукової) дії, співробітник оперативного підрозділу, спеціаліст.

АННОТАЦІЯ

Сало О. М. Реализация полномочий руководителем органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Университет государственной фискальной службы Украины. – Ирпень, 2018.

Диссертация посвящена комплексному исследованию проблем реализации полномочий руководителем органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий. Отмечено, что основательный анализ полномочий руководителя органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий, его участие в организации их проведения пока остаются не исследованными.

Определены три этапа исторического становления института руководителя органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий: образование подразделений предварительного следствия и закрепление полномочия скрытого проведения осмотра, выемки почтовой или телеграфной корреспонденции; введение в уголовное процессуальное законодательство руководителя следственного отдела, который уполномоченный был давать указание и поручения на проведение осмотра и выемки корреспонденции, снятие информации с каналов связи; закрепление отдельных полномочий руководителя органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий.

Анализ зарубежного опыта применения негласных средств в расследовании предоставил возможность предлагать ряд изменений в уголовное процессуальное законодательство относительно полномочий руководителя органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий.

Охарактеризованы полномочия руководителя органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий на следующие виды: непосредственное участие при проведении НСРД (возражений, обращения с ходатайством о продлении, принятие решения об использовании средств); организационно-контрольные полномочия при проведении НСРД

(отстранение следователя, изучение результатов, инициирование перед прокурором высшего уровня обоснованности проведения, координация деятельности следователя, обеспечение своевременного и полного выполнения постановлений следственного судьи) инициирования, принятия решения, проведение НСРД при осуществлении руководителем досудебного расследования уголовного производства.

Определены критерии соотношения полномочий руководителя органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий и полномочия руководителя органа досудебного расследования при проведении следственных (розыскных) действий: предоставление письменного указания следователю при проведении следственных и негласных следственных (розыскных) действий; осуществление процессуального контроля за проведением следственных и негласных следственных (розыскных) действий.

Организация руководителем органа досудебного расследования проведения негласных следственных (розыскных) действий рассмотрена по таким направлениям досудебного расследования, как: проведение НСРД во время досудебного расследования тяжких или особо тяжких преступлений, которые приобрели общественный резонанс («резонансные преступления»); проведение НСРД во время досудебного расследования латентных преступлений; проведение НСРД во время особого режима досудебного расследования; проведение НСРД во время досудебного расследования преступлений прошлых лет и установления местонахождения лица.

Особенности организации руководителем органа досудебного расследования взаимодействия следователя и сотрудника оперативного подразделения основываются на следующих составляющих: предоставление указания руководителем органа досудебного расследования следователю о принятии решения о проведении НСРД и привлечения к их проведению уполномоченного оперативного подразделения; информирование следователя об обстоятельствах преступления с целью дальнейшей фиксации противоправных действий с помощью НСРД; взаимодействие следователя и сотрудника оперативного подразделения в составе следственно-оперативной группы. Руководитель органа досудебного расследования при организации взаимодействия следователя со специалистом при проведении негласных следственных (розыскных) действий уполномочен: давать указание привлечь лицо к проведению НСРД; при принятии решения об использовании средств во время проведения НСРД указывать специалистов, которых целесообразно привлечь при их использовании; пользуясь полномочиями следователя, принимать решение о привлечении специалиста к проведению НСРД или предоставлении поручения оперативному подразделению привлечь эти лица.

Разработаны теоретические положения и практические рекомендации по совершенствованию реализации полномочий руководителем органа досудебного расследования при проведении негласных следственных (розыскных) действий.

Ключевые слова: руководитель органа досудебного расследования, реализация полномочий, следователь, организация проведения негласного следственного (розыскного) действия, сотрудник оперативного подразделения, специалист.

SUMMARY

Salo O. M. Implementation of powers by the head of a pre-trial investigation body during the conduction of secret investigative (search) actions. – *The manuscript.*

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 12.00.09 – Criminal Procedure and Criminalistics; Forensic Examination; Operational-Search Activity. – University of the State Fiscal Service of Ukraine. – Irpin, 2018.

The dissertation is devoted to the problems of realization of powers by the head of the pre-trial investigation body during the conduction of secret investigative (search) actions. The state of scientific research and historical prerequisites for the implementation of the powers of the head of the pre-trial investigation body during the conduction of secret investigative (search) actions are examined. The types of powers of the head of the pre-trial investigation body are characterized and their systematization during the conduction of secret investigative (search) actions, investigative (search) actions and operative-search activities is considered.

The peculiarities of the organization by the head of the pre-trial investigation body of conducting of secret investigative (search) actions and the interaction of the investigator, the officials of the operative units, the specialist during their conduction are given.

The theoretical positions and practical recommendations for improvement of the implementation of powers by the head of the pre-trial investigation body during the conduction of secret investigative (search) actions are set out.

Key words: head of the pre-trial investigation body, exercise of powers, investigator, organization of conducting of secret investigative (search) actions, officials of the operative units, specialist.

Підписано до друку 27.06.2018. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.
Замов. № 235.

Видруковано в Університеті державної фіскальної служби України.
08205, Київської обл., м. Ірпінь, вул. Університетська, 31